

نقش بالقوه موقوفات در توسعه اقتصادی

علیرضا اقبالی - ریحانه گسگری
عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی (واحد اهواز)

چکیده

توسعه اقتصادی یکی از شاخه‌های علم اقتصاد است که هدف آن ترقی و بهبود زندگی انسانها است. در این میان مسئله مازاد اقتصادی، تشکیل سرمایه و سرمایه‌گذاری بسیار مهم است، بطوریکه اقتصاددانان مسئله تشکیل سرمایه را شرط لازم و کافی برای توسعه اقتصادی می‌دانستند. امروزه این دیدگاه مورد تجدیدنظر قرار گرفته است، اما کماکان تشکیل سرمایه شرط لازم (اما لزوماً نه به عنوان شرط کافی) برای برنامه‌های توسعه تلقی می‌گردد. معمولاً نقش تشکیل سرمایه‌گذاری به صورت سهم سرمایه‌گذاری در تولید ناخالص داخلی (GDP) یا تولید ناخالص ملی (GNP) نشان داده می‌شود. در این مقاله درصد فوق در اقتصاد ایران با کشورهایی همچون کره جنوبی، سنگاپور و اندونزی مورد مقایسه قرار گرفته است. سهم بخش خصوصی در تشکیل سرمایه می‌تواند نشان‌دهنده روند توسعه پایدار تلقی گردد. با آگاهی نسبت به محدودیت منابع اقتصادی در جامعه، مسلم است که هرگاه قسمتی از این منابع به صورت اقتصادی و

بهینه استفاده نگردد، در حقیقت جامعه از قسمتی از توان اقتصادی خود صرف نظر نموده است. حال اینکه منابع در اختیار بخش دولتی یا خصوصی باشد تفاوتی نمی‌کند آنچه مهم است این است که منابع اقتصادی جامعه در فرآیند تولید قرار گیرند.

در کشورهای اسلامی منابع و عوامل تولید که به صورت اموال و املاک وقفی نگهداری می‌شوند حجم قابل ملاحظه‌ای از ظرفیت این کشورها از جمله ایران را تشکیل می‌دهند. این مقاله از طرفی به اهمیت این مسئله می‌پردازد و با آمار رسمی نشان می‌دهد که موقوفات در زمینه کارایی اقتصادی دچار مشکلات اساسی هستند، از طرف دیگر با مقایسه با بخش‌های خاص دولتی نشان می‌دهد که موقوفات قابلیت قابل توجهی در زمینه تشکیل سرمایه و سرمایه‌گذاری در بخش بهزیستی و تأمین اجتماعی دارا هستند. به نظر می‌رسد برای بهبود وضعیت موجود (با توجه به مشکلات ساختاری ناشی از بخش اوقاف در کشور) باید تحولات اساسی در زمینه فقهی، حقوقی و مدیریت اوقاف پدید آید.

